

УДК 341.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.4.55>

ДЖЕРЕЛА ДОКАЗІВ ПІД ЧАС ПІДТРИМАННЯ ПУБЛІЧНОГО ОБВИНУВАННЯ В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ ЩОДО ПРИВЛАСНЕННЯ МАЙНА ШЛЯХОМ ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ

Плюсква А.В.,
*аспірант кафедри кримінального процесу
та криміналістики
факультету №1
з підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Національної поліції України,
Львівський державний університет внутрішніх справ*

Плюсква А.В. Джерела доказів під час підтримання публічного обвинувачення в суді першої інстанції щодо привласнення майна шляхом зловживання службовим становищем.

У науковій статті висвітлено питання, пов'язані із підтриманням прокурорами публічного обвинувачення в суді першої інстанції у кримінальних провадженнях за фактами привласнення майна, вчиненого шляхом зловживання службовим становищем. Окреслено правову природу такого діяння, як складного за структурою злочину з багатьма юридичними елементами: від об'єкта та предмета посягання – до способу вчинення і форми вини. Особлива увага зосереджена на тому, що доведення наявності складу злочину неможливе без ефективного використання належних, допустимих та достовірних доказів, отриманих у встановленому законом порядку. У центрі дослідження виокремлюється роль прокурора у суді першої інстанції, який має не лише представляти суду зібрані докази для доведення вини особи, але й активно обґрунтовувати їх процесуальну значущість. Детально охарактеризовано основні джерела доказів у таких кримінальних провадженнях, а також їх взаємодоповнювальний характер. Обґрунтовано, що саме комплексний підхід до використання цих джерел дозволяє ефективно довести склад злочину. Виокремлено тактичні особливості досудового розслідування таких економічних злочинів, у межах якого прокурор має взаємодіяти зі слідчим у частині призначення відповідних експертиз, проведення оглядів документів, обшуків, допитів, а також збору доказів. Наголошується на важливості залучення спеціалістів у галузях економіки, фінансів та ІТ-сфери під час слідчих дій. Водночас підкреслюється, що службові особи, як суб'єкти цього злочину часто використовують різні механізми приховування фактів протиправного заволодіння майном. На прикладі судової практики продемонстровано, що ефективність підтримання обвинувачення в суді багато в чому залежить від здатності прокурора правильно тлумачити обставини справи, доводити факт фактичного володіння майном, обґрунтовувати наявність прямого умислу та корисливого мотиву, а також адекватно реагувати на лінію захисту. Запропоновано низку практичних рекомендацій для прокурорів щодо забезпечення формування якісної системи доказів. Узагальнено, що успішне підтримання публічного обвинувачення у справах щодо привласнення майна, шляхом зловживання службовим становищем, потребує від прокурора не лише глибоких знань кримінального матеріального та процесуального законодавства, а й високого рівня аналітичного мислення, уміння працювати з великою кількістю різномірних доказів і поєднувати їх у цілісну й переконливу систему доказування.

Ключові слова: публічне обвинувачення, прокурор, кримінальне провадження, привласнення майна, службове становище, склад злочину, доказування, джерела доказів, показання, речові докази, електронні докази, документи, висновки експертів, фінансово-господарська документація, економічні злочини.

Pluskva A.V. Sources of evidence in the maintenance of a public claim in the court of first instance regarding the possession of property by retention of official position.

The scientific article highlights issues related to the support of prosecutors of a public claim in the court of first instance in criminal proceedings on the facts of possession of property committed by abuse of official position. The legal nature of such an act is outlined as a complex crime in terms of structure with many legal elements: from the object and subject of the encroachment to the method of commission and form of guilt. Particular attention is focused on the fact that proving the existence of the elements of a crime is impossible without the effective use of appropriate, admissible and reliable evidence obtained in accordance with the procedure established by law. The focus of the study is the role of the prosecutor in the court of first instance, which must not only present the court with the evidence collected to prove the guilt of the person, but also actively substantiate its procedural significance. The main sources of evidence in such criminal proceedings are described in detail, as well as their complementary nature. It is substantiated that it is a comprehensive approach to the use of these sources that allows for effective proof of the elements of a crime. The following features of the pre-trial investigation of such economic crimes are highlighted, within the framework of which the prosecutor must interact with the investigator in a certain part of the relevant examinations, conducting document reviews, searches, interrogations, and collecting evidence. The importance of involving specialists in the fields of economics, finance, and IT during investigative actions is emphasized. At the same time, it is emphasized that officials, as subjects of this crime, often use various mechanisms to conceal the facts of unlawful possession of property. The example of judicial practice shows that the effectiveness of maintaining claims in court largely depends on the ability of the prosecutor to correctly explain the case materials, cite the fact of actual possession of property, substantiate the presence of direct intent and a useful motive, and also adequately respond to the line of defense. A number of practical recommendations for prosecutors are proposed to ensure the formation of a high-quality system of evidence. It is summarized that the successful maintenance of public prosecution in cases of misappropriation of property, through detention by official position, requires from the prosecutor not only deep knowledge of criminal substantive and procedural legislation, but also a high level of analytical thinking, the ability to work with a large amount of heterogeneous evidence and combine it into a coherent and convincing system of evidence.

Key words: public prosecution, prosecutor, criminal proceedings, misappropriation of property, official position, elements of a crime, proof, sources of evidence, testimony, physical evidence, electronic evidence, documents, expert opinions, financial and economic documentation, economic crimes.

Постановка проблеми. Сучасні умови, в яких опинилася наша держава через повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України, концентрацію державного фінансування на потребах оборони, безпеки, військово-промислового комплексу та соціального захисту, економічну нестабільність зумовлюють необхідність посиленого контролю з боку правоохоронних органів. Такий контроль має бути націлений на захист економіки держави, попередження ризиків і загроз, а також на виявлення, розслідування, припинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із посяганням на державну власність, нормальну господарську та службову діяльність підприємств, установ та організацій, а також на притягнення до відповідальності осіб причетних до скоєння вказаних правопорушень.

У зв'язку з запровадженням правового режиму воєнного стану, кримінальне судочинство в Україні зазнало суттєвих змін, що не оминули як матеріальне, так і процесуальне право. Відповіддю законодавця на нові виклики, пов'язані з ризиком внутрішньої дестабілізації держави через протиправну діяльність, стало посилення кримінальної відповідальності за окремі злочини проти власності, зокрема вчинені службовими особами.

У цьому контексті провідну роль відіграє публічне обвинувачення в суді, як механізм забезпечення невідворотності покарання та відновлення довіри суспільства до правової системи. Зокрема, змінами, внесеними Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» від 03.03.2022 року, було встановлено нову кваліфікуючу ознаку для кримінального правопорушення, передбаченого ст. 191 КК України – вчинення злочину в умовах воєнного або надзвичайного стану [1]. Це дозволило перекваліфікувати такі діяння у категорію тяжких злочинів, що, у свою чергу, надало органам прокуратури розширені процесуальні інструменти для забезпечення ефективного досудового розслідування та доведення вини обвинувачених у суді.

Для цілей підтримання публічного обвинувачення надзвичайно важливим є не лише збирання належних і допустимих доказів, але й своєчасне ініціювання проведення негласних слідчих (розшукових) дій, що дозволяє виявити фактичні обставини злочину, суб'єктів його вчинення та механізми протиправного заволодіння майном [2].

З урахуванням складності структури правопорушень, передбачених ст. 191 КК України, і специфіки осіб, які їх вчиняють (переважно – службовці), реалізація функції публічного обвинувачення потребує особливої уваги до формування доказової бази ще на етапі досудового розслідування. Прокурор, координуючи діяльність органів досудового розслідування, має чітко визначати напрямки збирання доказів, відповідно до вимог ст. 91 КПК України, забезпечуючи встановлення всіх обставин, що мають значення для кримінального провадження, з метою обґрунтованого підтримання обвинувачення у суді.

Метою дослідження є комплексне дослідження джерел доказування, що використовуються під час підтримання публічного обвинувачення в суді першої інстанції у кримінальних провадженнях щодо привласнення майна, одержаного шляхом зловживання службовим становищем, з метою виявлення особливостей їх використання, актуальних проблем доказування та формулювання практичних рекомендацій для підвищення ефективності процесуального керівництва з боку прокурора.

Стан опрацювання проблематики. Процес доказування у кримінальних провадженнях щодо економічних злочинів на стадії судового розгляду в суді першої інстанції викликає стійкий інтерес у науковій спільноті та залишається об'єктом наукових дискусій і полеміки. Це зумовлено, передусім, високим рівнем відповідальності та складністю здійснення такої процесуальної діяльності. Різні аспекти цієї проблематики неодноразово аналізувалися в наукових працях В.В. Луценка, В.О. Навроцького, А.Ю. Репчонка, Т.О. Часової, В.М. Федченка та інших дослідників. Водночас, питання щодо чіткого визначення джерел доказів, які використовуються під час підтримання публічного обвинувачення у суді першої інстанції в справах про привласнення майна шляхом зловживання службовим становищем, залишається відкритим і не має однозначного вирішення.

Виклад основного матеріалу. Підтримання публічного обвинувачення є ключовим етапом кримінального провадження, що здійснюється прокурором у суді першої інстанції. У справах щодо привласнення майна, одержаного шляхом зловживання службовим становищем, передбачених ст. 191 КК України, важливе значення має належне збирання, дослідження та оцінка доказів. Доказування є процесом, у якому прокурор доводить наявність складу кримінального правопорушення, а отже встановлення в суді вини обвинуваченого у справі залежить від ефективного використання прокурором в доказуванні одержаних доказів.

Згідно зі статтею 84 КПК України, доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя та суд встановлюють наявність або відсутність обставин, що мають значення для кримінального провадження [3]. Ці дані встановлюються на основі передбачених законом джерел доказів.

Привласнення майна, одержаного шляхом зловживання службовим становищем є складним злочином, що має багатокомпонентну юридичну структуру. Аналіз складу цього злочину вимагає розмежування його основних елементів: об'єкту; предмету – майна, яке ввірене особі чи перебуває у її віданні, тобто щодо якого вона володіє спеціальними повноваженнями; діяння – привласнення; наслідків; причинного зв'язку між діянням і наслідками; способу – зловживання своїм службовим становищем; характеристики суб'єкта (статус фізичної особи, досягнення 16-річного віку, осудність, статус службової особи); вини у формі прямого умислу; корисливого мотиву. Об'єктивна сторона полягає у конкретних діях, які свідчать про використання службового становища з метою отримання неправомірної вигоди у вигляді майнових активів. До суб'єктивної сторони належить наявність прямого умислу на протиправне привласнення майна. Суб'єктом виступає службова особа, яка, діючи в межах чи з перевищенням наданих повноважень, здійснює дії, спрямовані на привласнення майна [4, с. 18–33].

Комплекс протиправних діянь, які підпадають під ознаки складу кримінального правопорушення – привласнення майна шляхом зловживання службовим становищем, має тривалу історію становлення, що супроводжувалася формуванням відповідних тактичних прийомів його розслідування. Проте в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій спостерігається постійна еволюція способів вчинення таких злочинів, включаючи розробку нових схем ухилення від кримінальної відповідальності, зокрема, таких, які інтегровані у способи вчинення цих злочинів.

Це, у свою чергу, зумовлює потребу у впровадженні новітніх підходів до розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень та подальшої реалізації прокурором функції публічного обвинувачення в суді.

Для маскування протиправних дій винні особи часто вдаються до попередньо спланованих або постфактум здійснених дій, спрямованих на ускладнення викриття привласнення майна. Серед таких дій можуть бути: фальсифікація службових документів, технічні маніпуляції з обладнанням, штучне створення умов для знищення або псування майна, складання фіктивних актів на списання, ініціювання процедур псевдобанкрутства тощо.

Найчастіше ознаки вказаного злочину виявляються під час проведення інвентаризацій, ревізій, перевірок фінансово-контрольних органів, за результатами звернень посадових осіб або громадян, оперативного-розшукових заходів, а також у процесі самостійної діяльності слідчих/детективів.

Прокурор у суді першої інстанції має не лише представляти зібрані слідством докази, а й активно відстоювати їх допустимість, належність і достовірність. Суд оцінює докази за внутрішнім переконанням, однак саме прокурор має переконати суд у винуватості особи.

Доречно зазначає Т.О. Часова, що процес доказування економічних злочинів має низку особливостей, серед яких: 1) специфічна процедура збору доказів, зокрема тимчасовий доступ до речей і документів, що здійснюється виключно за ухвалою слідчого судді, а також проведення спеціалізованих експертиз — економічних, бухгалтерських тощо; 2) використання документів, що стосуються фінансово-господарської діяльності підприємства, які можуть бути навмисно знищені його представниками; 3) необхідність встановлення наявності злочинного умислу у діях особи; 4) аналіз руху та використання грошових коштів, що свідчить про майнову природу правопорушення; 5) визначення повноважень посадових осіб [5, с. 326].

У своїх дослідженнях А.Ю. Репченок акцентує увагу на тому, що в рамках кримінальних проваджень щодо злочинів у сфері економіки з метою встановлення всіх обставин кримінального правопорушення обов'язковим є проведення, як слідчих (розшукових), так і негласних слідчих (розшукових) дій. Аналіз наукової літератури, узагальнення матеріалів слідчої та судової практики свідчать про наявність певної специфіки у здійсненні таких процесуальних дій під час досудового розслідування зазначеної категорії злочинів. Однією з ключових особливостей розслідування економічних злочинів є характер і зміст слідчих (розшукових) дій, які проводяться з урахуванням специфіки фінансово-господарських відносин. До таких дій, відповідно до практики, належать: огляд (зокрема документів), обшук житла чи іншого володіння особи, допити свідків і підозрюваних, а також призначення й проведення експертиз. Особливо важливим є огляд фінансової та бухгалтерської документації, оскільки саме під час цієї процесуальної дії здобувається значний обсяг доказової інформації, що потребує ґрунтовного аналізу. Види експертиз, які призначаються у цих видах проваджень, обумовлюються специфікою та видом протиправних діянь. Вивчення матеріалів кримінальних проваджень свідчить, що найчастіше призначаються економічні експертизи. Втім, враховуючи певні обставини справи, за необхідності можуть призначатися інші експертизи. При розслідуванні економічних злочинів важливим є залучення спеціаліста під час обшуку, допиту свідків, підозрюваних. У зв'язку з цим, ефективне здійснення досудового розслідування економічних злочинів вимагає від слідчого (детектива) наявності спеціальних знань у сфері економіки [6].

Ефективне розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із привласненням майна, шляхом зловживання службовим становищем, вимагає всебічного підходу до збирання, перевірки та оцінки доказів. Джерела доказів в таких справах є різноманітними, і кожне з них має важливе значення для обґрунтування обвинувачення у суді першої інстанції. Узагальнення слідчо-прокурорської практики дозволило виділити наступні основні джерела доказів, які використовуються в ході підтримання публічного обвинувачення в суді першої інстанції, щодо привласнення майна, шляхом зловживання службовим становищем:

1) показання свідків. Значущими є показання працівників установи, в якій працював обвинувачений, а також осіб, причетних до фінансово-господарських операцій, укладання договорів, проведення закупівель, обліку матеріальних цінностей. Свідки можуть надати безпосередні відомості щодо фактів зловживання службовим становищем та обставин привласнення майна;

2) показання обвинуваченого можуть містити відомості про мотиви вчинення злочину, спосіб його реалізації, можливу участь інших осіб, а також допомогти у встановленні повної картини подій;

3) речові докази, до яких належать матеріальні об'єкти, які мають значення для кримінального провадження, зокрема:

- офіційна фінансово-господарська документація підприємства, установи, організації (накази, договори, акти, платіжні документи, банківські виписки) дає змогу встановити обсяг повноважень обвинуваченого та механізм їх зловживання. Вони підтверджують як фактичну сторону злочину, так і правовий статус суб'єктів правовідносин;

- документи у паперовій формі, що фіксують рух майна, печатки, штампи, офіційні бланки, електронні носії інформації, комп'ютерна техніка. Такі речі часто є засобами вчинення злочину або містять сліди його приховування;

- електронні документи – це електронне листування, дані з бухгалтерських програм, переписка в месенджерах, аудіо- чи відеозаписи, отримані із засобів технічного спостереження суб'єктів господарювання або комп'ютерної техніки. Аналіз цих носіїв комп'ютерних даних допомагає відновити хронологію подій, встановити комунікацію між учасниками злочину та підтвердити фактичні обставини вчиненого;

4) висновки експертиз – будівельно-технічної, товарознавчої, судово-економічної або бухгалтерської. Вони є ключовими для визначення розміру завданих збитків, виявлення недостовірних даних у фінансових документах та з'ясування причин розбіжностей у звітності.

У справах щодо привласнення майна, шляхом зловживання службовим становищем прокурор повинен обґрунтовано довести наявність усіх елементів складу злочину. Консолідована практика судових інстанцій показує, наскільки важливою є належна оцінка джерел доказування та їхнє поєднання.

До прикладу, у вирокі Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 10 червня 2024 року судом було враховано правову позицію, викладену в постанові Пленуму Верховного Суду України № 10 від 06.11.2009. У ній акцентується, що привласнення або розтрата майна шляхом зловживання службовим становищем є можливими лише за умови фактичного ввірення майна обвинуваченій особі або перебування його у її віданні. Відповідно, за відсутності таких обставин склад кримінального правопорушення, передбаченого статтею 191 КК України, вважається недоведеним [7]. Це, у свою чергу, обумовлює необхідність подання стороною обвинувачення належних і допустимих доказів, які б підтверджували факт передачі майна у розпорядження обвинуваченого або наявність у нього відповідних повноважень щодо володіння таким майном.

На підставі аналізу судової практики вбачається, що суди широко застосовують різноманітні джерела доказів з метою повного та об'єктивного з'ясування обставин кримінального правопорушення, передбаченого статтею 191 КК України. Зокрема: показання свідків та сторін здебільшого використовуються для встановлення суб'єктивної сторони злочину, умислу, мотивів, а також для з'ясування обставин, за яких особа отримала доступ до майна, що стало об'єктом злочинного посягання; документи (зокрема накази, договори, бухгалтерські звіти, облікові записи) мають вирішальне значення для підтвердження факту ввірення майна або наявності владних повноважень, якими особа зловживала з метою привласнення майна; висновки судових експертиз (бухгалтерських, судово-економічних та ін.) є важливим доказовим засобом для встановлення розміру заподіяних збитків, а також для ідентифікації неправомірних дій, пов'язаних із фінансово-господарською діяльністю; електронні документи (електронне листування, відеозаписи, дані з інформаційних систем тощо) виконують допоміжну функцію в підтвердженні організованого характеру протиправних дій, що свідчить про заздалегідь продуману схему вчинення кримінального правопорушення.

Аналіз практики застосування кримінального процесуального законодавства та здійснення публічного обвинувачення у справах, передбачених ст. 191 КК України, свідчить про необхідність дотримання прокурорами комплексного підходу до використання джерел доказів в судовому провадженні. У зв'язку з цим, доцільно виокремити такі ключові рекомендації:

- забезпечення різноманітності джерел доказів – ефективне доведення обставин кримінального правопорушення потребують показань свідків, документів, висновків експертів, речових доказів, зокрема, електронних документів. Взаємне доповнення таких джерел дозволяє підвищити якість доказової бази та її переконливість у суді;

- фокус на доведенні суб'єктивної сторони злочину. З огляду на важливість умислу та корисливого мотиву як обов'язкових ознак складу злочину, прокурору слід надавати належне процесуальне значення показанням свідків, внутрішній службовій документації, електронному листуванню тощо. Такі дані дають змогу відтворити логіку дій обвинуваченого та його реальну мету;

- підвищена увага до документів (накази, угоди, акти, облікові записи, банківські виписки) як ключових доказів, що дають можливість підтвердити факт ввірення майна, наявність владних повноважень обвинуваченого та спосіб їх зловживання. Саме документи часто становлять основу системи доказів у таких справах;
- обов'язковість призначення експертиз, оскільки висновки експертів мають істотне значення для встановлення розміру заподіяної шкоди, виявлення фальсифікацій у фінансовій документації, а також підтвердження невідповідності дій обвинуваченого загальним принципам ведення господарської діяльності;
- використання електронних документів, через їх розповсюдженість та широких спектр даних, які вони можуть містити, – як підтвердження організованого характеру злочину, адже електронне листування, відеозаписи, логи з інформаційних систем можуть бути використані для підтвердження координації дій співучасників, послідовності ухвалення рішень та встановлення факту їх заздалегідь спланованого характеру;
- вибудова цілісної доказової конструкції. Прокурору слід забезпечити логічну узгодженість доказової бази: від встановлення юридичного статусу обвинуваченого до з'ясування механізму протиправного заволодіння майном і заподіяної шкоди. Особливу увагу необхідно приділяти доказам причинно-наслідкового зв'язку між діями обвинуваченого та наслідками;
- оцінка імовірної лінії захисту та підготовка до її спростування. З метою забезпечення ефективного публічного обвинувачення слід аналізувати можливі твердження сторони захисту й підготувати належні процесуальні засоби для їх спростування, через залучення додаткових джерел доказів або посилення вже наданих.

Висновки. З огляду на викладене, слід зазначити, що доказування фактів привласнення майна, одержаного шляхом зловживання службовим становищем, є складним процесом, який передбачає всебічний аналіз різноманітних джерел доказів. Успішність кримінального переслідування в подібних справах безпосередньо залежить від повноти та об'єктивності зібраних матеріалів, а також від здатності слідства встановити причинно-наслідковий зв'язок між діями службової особи та настанням злочинного результату.

Ефективне підтримання публічного обвинувачення вимагає від прокурора глибокого розуміння специфіки кожного джерела доказів, їхнього взаємозв'язку та здатності сформувати переконливу доказову базу, яка забезпечить ухвалення законного та обґрунтованого вироку. Дослідження особливостей джерел доказів у кримінальних провадженнях про привласнення майна шляхом зловживання службовим становищем дозволяє дійти низки принципових висновків.

По-перше, процес доказування у зазначеній категорії справ є надзвичайно складним та багатогранним, що зумовлено як специфікою самого діяння, так і його високим рівнем латентності. Службові особи, як правило, володіють не лише знаннями про внутрішні механізми документообігу та фінансових операцій, а й мають можливість впливати на підлеглих і мають доступ до офіційної документації, що ускладнює викриття та фіксацію злочину на стадії досудового розслідування.

По-друге, успішність кримінального переслідування в подібних справах безпосередньо залежить від якості, повноти та взаємної узгодженості зібраних доказів. Особливе значення має встановлення причинно-наслідкового зв'язку між діями службової особи та фактом заволодіння майном. Це вимагає не лише належної фіксації подій, а й глибокого аналізу обставин, за яких службове повноваження було використано всупереч інтересам служби.

По-третє, джерела доказування у таких справах повинні застосовуватися комплексно, з урахуванням їхньої взаємної доповнюваності. Зокрема, документи та бухгалтерські записи є основою для доведення об'єктивної сторони злочину, тоді як показання свідків та електронні документи можуть відігравати важливу роль у встановленні умислу та корисливих мотивів. Висновки експертів, у свою чергу, підтверджують як фактичні збитки, так і можливі порушення у фінансово-господарській діяльності.

По-четверте, ефективне підтримання публічного обвинувачення вимагає від прокурора не лише високого рівня професійної підготовки, а й глибокого розуміння специфіки кожного виду доказів, їхньої доказової сили та взаємозв'язків між ними. Саме здатність побудувати логічну, переконливу й внутрішньо несуперечливу доказову конструкцію значною мірою визначає успіх обвинувачення в суді першої інстанції.

Таким чином, оптимальне використання джерел доказів у справах про привласнення майна шляхом зловживання службовим становищем є ключовою передумовою для забезпечення доведення вини обвинуваченого в кримінальному провадженні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство: Закон України від 03.03.2022 р. № 2117-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#Text> (дата звернення: 27.08.2025).
2. Малахова К. Доказування у кримінальних провадженнях щодо привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Актуальні проблеми кримінально-правового, кримінального процесуального та криміналістичного забезпечення протидії злочинності: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 08 грудня 2023 р.). Дніпро: ДДУВС, 2024. С. 201–204.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України станом від 06.11.2022 / Верховна Рада України. 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
4. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка. К.: Москаленко О.М., 2019. 464 с.
5. Часова Т.О. Особливості доказування економічних злочинів. Часопис Київського університету права. 2019. № 4. С. 324–328.
6. Репчонок А.Ю. Особливості проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях про злочини у сфері економіки. Юридичний науковий електронний журнал. № 11. 2022. С. 874–878. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-11/214>.
7. Кримінальна справа № 686/5486/23 (привласнення майна шляхом зловживання службовим становищем): Реєстр судових рішень / надходження – 13.06.2024; набрала законної сили – 11.07.2024. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119682888> (дата звернення: 28.08.2025).